

لباس‌هایی که با همت مسجدی‌ها قامت محرومیت را پوشانده است

دلجویی خادمان رضوی از خانواده‌های آسیب‌دیده ز شک

دیدگاه
نقش انتخاب اصلح در تبدیل ایران به قدرت جهانی
حجت الاسلام احمد رهدار، مدیر مؤسسه فتوح اندیشه در نشست برخط شیوه‌های ترویج حضور حداکثری در انتخابات گفت: جریان انقلابی که شناخت سطح بالا و ادراکی از انقلاب اسلامی دارند همیشه ...

پیامدها و راه‌های پیش روی ایران پس از آزادی خرمشهر چه بود؟
فتوحی در مسیر «پیت المقدس»

روایت‌هایی خواندنی از شب خاطره «از وقتی مادر شدم» فرشته‌ها با هم می آیند

پرسه در صحن
مثل پیرمردها
تصویر ذهنی من از سقاخانه بدون آب سردکن و لیوان پلاستیکی آن قدر مهیوم است که به سختی یادم می‌آید آخرین بار چه زمانی کاسه‌های طلائی رنگ سقاخانه را دیدم اما خوب یادم می‌آید که به جز سقاخانه اصلی، حوض کوچکی هم در حرم وجود داشت که نوعی سقاخانه به حساب می‌آمد و پاتوق پیرمردها بود. این پیرمردها از همان لحظه‌ای که سلام رو به گنبدشان تمام می‌شد و کمر راست می‌کردند، مشغول بالا زدن آستین‌ها و درآوردن جوراب‌هایشان می‌شدند و این کار را هم اغلب در حین حرکت به سمت حوض انجام...

مجازآباد

گل در جواب موشک
به تازگی تصویری از مادر دو شهید فلسطینی در فضای مجازی منتشر شده که نشان می‌دهد او گل‌های رز را در پوکه بمب‌ها می‌کارد تا از جنگ، زیبایی ایجاد کند و بگوید نوار غزه از میان درد و رنج در سرزمین مقدس زیبایی می‌آفریند. «صبحه موسی العبد» قهرمان این داستان است که دو فرزند او با گلوله‌های اشک‌آور به شهادت رسیدند، اما او به شیوه خود پاسخ داد. این مادر مسن که به ۶۰ سالگی رسیده، این بمب‌ها را به گلدان تبدیل کرده و برای شادی روح فرزندان شهیدش در آن‌ها گل قرار داده است. پسرش «باسم» در ۲۰۰۹/۴/۱۷ در حالی که فقط ۳۰ سال داشت با شلیک مستقیم گلوله به سینه‌اش به شهادت رسید. دختر ۳۵ ساله‌اش نیز در ۲۰۱۱/۱/۱ بر اثر استنشاق گاز در فانی را وداع گفت. این مادر فلسطینی گفته است می‌خواهد با این کار پیامی را به جهانیان و دشمن انتقال دهد و آن پیام این است: ما قدرتمند هستیم و قادر به کاشتن گل در بمب‌هایی هستیم که موجب کشته شدن فرزندان ما می‌شود. ما قوی هستیم، زیرا اصرار داریم هیچ کس با این بمب‌ها افراد دیگری را نکشد ما می‌خواهیم دنیا با دیدن این بمب‌ها رژیم صهیونیستی را مهار کند.

خوب درس بخوانید
در آستانه امتحانات پایان ترم دانشجویان در سرتاسر کشور، صفحه اینستاگرامی «نوجوان»، منتسب به دفتر حفظ و نشر آثار رهبر معظم انقلاب هستی را از بیانات معظم‌له درباره درس خواندن جوانان و نوجوانان در فضای مجازی منتشر کرد. در بخشی از این پست به نقل از رهبر انقلاب آمده است: «آن چیزی که من توصیه می‌کنم، این است که بچه‌ها از استعداد و از وقت خودشان استفاده کنند؛ خوب درس بخوانند، ما بیشترین چیزی که امروز لازم داریم، این است که بچه‌ها به طور جدی درس بخوانند.»

دنیای اسلام مسئول است
صفحه مجازی منتسب به دفتر حفظ و نشر آثار رهبر معظم انقلاب پس از پیروزی شیرین فلسطین، لوحی را برگرفته از بیانات رهبری با عنوان «همبستگی صادقانه» منتشر کرد که در ادامه آن را می‌خوانید: «دنیای اسلام یکسره در برابر قضیه فلسطین، مسئول و دارای تکلیف دینی است. دولت‌های مسلمان باید در پشتیبانی از ملت فلسطین صادقانه وارد میدان شوند، چه در تقویت نظامی، چه در پشتیبانی مالی و چه در بازسازی زیرساخت‌ها و ویرانی‌ها در غزه.»

مروری بر تاریخ آغاز و انجام اعطای القاب در آستان قدس رضوی

خوشم به آن لقبی که نشان خادمی است

به کار برده می‌شد و ارزش حقوقی نداشت. لقب‌های اعطایی متولی معمولاً اعتبار کمی داشتند و فرد نمی‌توانست چندان از مواهب مالی و اداری آن برخوردار شود فقط نوعی احترام و تکریم بود. گاهی پیش می‌آمد که شاه خودش بدون تقاضای متولی، به فردی لقب می‌داد و بعضی وقت‌ها هم خود فرد با اعطای پیشکشی به شاه و درباریان، لقبی را برای خودش دست و پا می‌کرد؛ مثلاً میرزااحسین نایب‌التولیه با همین روش برای فرزندانش لقب‌های جلال‌التولیه و مؤیدالتولیه را از ناصرالدین‌شاه گرفت.

محمدحسین نیکبخت: قصه جالب و شیرینی دارد؛ اصلاً شاید تا به حال درباره‌اش فکر کرده، اما بالاخره متوجه نشده‌اید که اصل ماجرا چیست؛ اینجا در شهر مقدس مشهد، در میان همهمه و شلوغی شهر و خیابان‌ها و ساختمان‌های مدرن و تازه تأسیس، هنوز هم کوچه‌هایی پیدا می‌شود که بر آن‌ها نام‌های عهد قجر خودنمایی می‌کند؛ «شجاع‌التولیه»، «نظام‌التولیه»، «ناظر آستانه» و القابی که مستقیم با تشکیلات آستان‌قدس رضوی در این دوره تاریخی ارتباط داشته است؛ یعنی منشأ اعطای آن‌ها، خدمت در آستان بود و معمولاً داشتن چنین لقبی افتخار بزرگی محسوب می‌شد. تا سال ۱۳۰۴. که پایان اعطا و کاربری لقب در ایران است، در تشکیلات اداری آستان‌قدس رضوی صاحبان منصب و مسئولیت را با اعطای القابی مفتخر می‌کردند تا با نام بردن از آن‌ها، جایگاهشان در ساختار سازمانی آستان معلوم باشد. اما نکته جالب توجه این بود اعطای این القاب به تدریج آن قدر عمومیت پیدا کرد که در بعضی جاها کار از دست در رفت و حتی کسانی که هیچ ارتباطی با آستان نداشتند هم صاحب لقب شدند. قصه اعطای لقب در تشکیلات آستان‌قدس رضوی ماجرابی است که می‌خواهیم امروز در صفحه نخست رواق درباره‌اش صحبت کنیم.

نمونه‌هایی از القاب کاربری
القابی که در آستان رواج داشت عموماً به «التولیه» ختم می‌شد، اما در این میان، استثنا هم کم نبود. برخی از این القاب شغل فرد را نشان می‌داد مثلاً لقب‌های «امین کارخانه» یا «ناظم کارخانه» را برای مسئولان مهمانسرای حضرتی به کار می‌بردند و «دبیرالکتاب» و «معمدالکتاب» را برای مسئولان کتابخانه حرم رضوی. برای رئیس دارالشفا یا پزشکان حاذق این بخش از القابی مانند «صدرالاطباء» و «امین‌الصحه» استفاده می‌کردند و پسوند «ذاکرین» مثل «افتخار‌الذاکرین»، «رئیس‌الذاکرین» و مانند این‌ها، برای مداحان و روضه‌خوان‌های برجسته حرم رضوی کاربرد داشت. بعضی از القاب به صورت موروثی از پدر به پسر می‌رسید مثلاً «رکن‌التولیه»، لقب موروثی سرکشیکان اول آستان‌قدس بود. در این بین، القابی هم بودند که نه به شغل تعلق داشتند و نه به ارث می‌رسیدند. این القاب که اتفاقاً آمار و ارقامشان هم کم نیست به وفور و با رویکردهای متفاوت به افراد اعطا می‌شد؛ القابی مانند اعتضادالتولیه، احتشام‌التولیه، بشیرالتولیه، مصدق‌التولیه، امجدالتولیه، اقبال‌التولیه و... که احتمالاً نمونه‌های متعددی از آن‌ها را به عنوان نام کوچکی یا محله و راسته‌بازار در مشهد مقدس دیده یا شنیده‌اید. بنابراین اگر در گذرتان از خیابان‌های شهر مشهد به‌خصوص از کوچه پس‌کوچه‌های اطراف حرم رضوی، با چنین القاب و اسامی خاصی برخورد کردید، بدانید ریشه و منشأ آن‌ها کجاست و تاریخ شکل‌گرفتنشان چگونه بوده است.

آن در دوره قاجار اتفاق افتاد. در این دوره که بازار اعطای لقب در تمام کشور بسیار داغ شده بود، مجموعه‌ای وسیع از ترکیبات دستوری برای این امر مورد استفاده قرار می‌گرفت و گاه به دلیل تعدد القاب، واژه کم می‌آمد و لقب اعطایی لقبی نامفهوم و بی‌مسمای می‌شد؛ مثلاً در دوره ناصرالدین‌شاه قاجار، فردی در کتابخانه آستان‌قدس را ملقب به «هم‌قلم» کرده بودند که و آن بخت‌برگشته خودش هم نمی‌دانست معنای لقبش چیست! به همین دلیل به دستور شاه قاجار، لقب وی را تغییر دادند. البته ساخت لقب‌ها همیشه این قدر بی‌حساب و کتاب نبود و برای آن ساختار دستوری خاصی تعریف می‌شد؛ انواع اسم فاعل مانند ناظر، معاون، منتظم، متصرف، مدیر یا اسم مفعول مانند منصور، موقت، مشار یا مصدرهایی مانند قوام، اقبال، اجلال، علاء و مانند این‌ها را کنار یک مضاف‌الیه مانند تولیه، ملک، سلطنه و ... قرار می‌دادند و می‌شد لقب فرد.

القاب اعطایی در آستان
در دوره قاجار روند اعطای القاب در آستان به چند صورت بود؛ نخست اینکه متولی از شاه درخواست لقبی را برای فلان کارمند یا خادم به دلیل خدمتی که انجام داده است، می‌کرد و به این ترتیب، لقبی اعطا می‌شد. دیگر اینکه متولی می‌توانست خودش لقبی را برای خادم یا کارمند آستان در نظر بگیرد که این لقب از لحاظ اداری، تنها در محدوده فعالیت‌های آستان‌قدس رسمیت داشت، اما در بیرون این مجموعه، از باب احترام برای افراد صاحب آن،

آن روزها

«بست» و مفهوم آن در تاریخ حرم رضوی

محمد رضا انصافی: یکی از واژه‌هایی که احتمالاً هر زائر پی از ورود به حرم رضوی با آن برخورد می‌کند، «بست» است. به طور کلی واژه «بست» به محدوده حریم حرم پیش از ورود به صحن‌ها اطلاق می‌شود اما در طول تاریخ، این واژه مفاهیم و معانی متعددی داشته است؛ به این معنا که محدوده بست، گاه بسیار گسترده می‌شد و تمام شهر را دربر می‌گرفت و در بعضی دوره‌ها هم دامنه وسعت آن تا بازارهای اطراف حرم توسعه می‌یافت مثلاً در دوره قاجار در راسته بازار بزرگ مشهد و در گذر نزدیک به حرم رضوی، بازار «زنجیر» قرار داشت، جایی که در وسط آن، زنجیری را از سقف بازار آویزان کرده بودند و می‌گفتند عبور از این زنجیر، ورود به بست حرم رضوی است و حرمت ویژه‌ای دارد. سنت بست‌نشینی و پناهنده شدن افراد به اماکن مقدسه، دقیقاً با این مفهوم پیوندی مستقیم دارد. با این حال، امروزه واژه بست به همان ورودی‌های گل‌کاری شده به سمت صحن‌ها اطلاق می‌شود. بست‌های چهارگانه حرم رضوی؛ بست شیخ طوسی (بالاخیابان)، بست شیخ حراملی (پایین‌خیابان)، بست شیخ طبرسی و بست شیخ بهایی است که هر کدام در انتهای خود به ورودی یک صحن یا رواق‌های متبرکه می‌رسد. با چنین دیدگاهی می‌شود تاریخ ایجاد بست در حرم رضوی را به دوره شاه‌عباس یکم و زمانی رساند که برای نخستین بار خیابان مشهد از شرق به غرب آن ایجاد شد و ورودی‌های حرم رضوی در قالب بست، شکل گرفت؛ جایی که مجاوران و مشهدی‌ها از آن‌ها با نام «بست بالا» و «بست پایین» یاد می‌کنند. اطراف این دو بست، بازار و حجره‌هایی قرار داشت که عموماً آجاره داده می‌شد و موقوفه بود. بنابراین بست بالاخیابان و پایین‌خیابان، قدمتی از دوره صفویه دارند و حدود ۴۰۰ سال از عمر آن‌ها می‌گذرد و تا پیش از دهه ۱۳۴۰، نهر مشهور ناردی یا همان نهر خیابان از وسط این بست‌ها می‌گذشت. بست شیخ طبرسی پس از ایجاد فلکه شمالی که به صورت یک نیم‌دایره، بالاخیابان و پایین‌خیابان را از سمت شمال حرم رضوی به هم متصل می‌کرد و در وسط آن خیابان طبرسی ایجاد شد، شکل گرفت. با این حال، بنای اصلی و مهندسی شده آن، مربوط به دوره پس از پیروزی انقلاب اسلامی است. بست شیخ بهایی نیز بست تازه تأسیس است. این بست، پس از پیروزی انقلاب اسلامی و ایجاد صحن جمهوری اسلامی، در مسیر راسته بازار قدیمی مشهد ساخته شد. در ضلع شرقی این بست، مسجد گوهرشاد قرار دارد و انتهای آن به کفشداری‌های ۱۳ و ۱۴ و ورودی شرقی صحن جمهوری اسلامی ختم می‌شود.

